

Ella de Hullu

25 jaar toegepast fauna onderzoek

Stichting Bargerveen is in 1993 opgericht om onderzoek te doen naar de populatie van grauwe klauwier in het Bargerveen. Waarom ging de aantalsontwikkeling in het Bargerveen goed en elders slecht? Dit onderzoek was de start van 25 jaar toegepast onderzoek, met als doel: herstel van levensgemeenschappen met de focus op fauna.

De eerste jaren van het onderzoek lag de nadruk op het uiteenrafelen van de effecten van beheer en landschap op de populatieontwikkelingen van de grauwe klauwier. Door het onderzoek aan de grauwe klauwier in het Bargerveen is het voedselweb hier ontrafeld. De aanwezigheid van voldoende grote insecten tijdens de periode dat er jongen waren, bleek de sleutel om de populatie-ontwikkeling te kunnen verklaren. Via dit onderzoek is aannemelijk gemaakt dat de ontwikkelingen in het landschap een directe relatie hebben met de ontwikkeling van de populatie.

In Nederland vulde dit onderzoek de niche die bestond tussen het fundamentele onderzoek en de monitoringgegevens die de PGO's verzamelden. Het vulde de niche van het ecosysteemgericht denken over fauna in een periode dat de (toegepaste) landschapsecologie en hydro-ecologie al verder waren ontwikkeld.

Het was Hans Esselink die zich realiseerde dat de fauna in dit onderzoek volledig ontbrak en dat die daar bestel een plaats in moest hebben.

Dat juist op dat vlak een kennishiaat bestond bleek door de vele vragen die natuurbeheerders stelden. Hans had een heel intensief contact met de beheerders en was op die manier op de hoogte van de knelpunten die ze ervoeren. Samen met beheerders problemen aanpakken is het handelsmerk van de Stichting gebleven. Het onderzoek wordt in de loop van de tijd breder en omvangrijker. Nederlandse en Deense duinen worden onderzocht met de vraag, waarom de klauwieren het in Nederland zo slecht doen in vergelijking met Denemarken. Ook hier is een trend gezet: vergelijkingen tussen gebieden en het opbouwen van referenties is één van de strategieën die in het onderzoek een belangrijke rol spelen. In Nederland was al duidelijk dat we door de 'ver-thema's' vaak te maken hadden met suboptimale omstandigheden voor soorten. Na eerst vooral gefocust te zijn op de grauwe klauwier kwamen er al snel andere soorten en thema's bij om meer grip te krijgen op de effecten van de ver-thema's op soorten en de voedselwebben. Voorbeelden daarvan zijn het herstel van de (macro)fauna in hoogveenlandschappen, het herstellen van vennen op zodanige wijze dat de bijzondere fauna niet verdween, de effecten van begrazing op de ontwikkeling van de insectenfauna in de duinen en de oorzaken van de achteruitgang van de heidefauna en de fauna van kalkgraslanden. Met het aantal projecten groeit ook het aantal medewerkers. De groei van de stichting verloopt parallel met de toegenomen aan-

dacht voor effectgerichte maatregelen om de ver-thema's te compenseren (EGM regeling en OBN) en het positieve klimaat in de maatschappij voor natuur. Na het overlijden van Hans belandde de stichting organisatorisch in rustiger vaarwater, de kennisontwikkeling en innovatie liepen gestaag door. Alternatieven voor verdroogde veengebieden via paludicultuur worden verkend. De problemen die invasieve exoten kunnen veroorzaken voor de inheemse flora en fauna worden als thema door de Stichting opgepakt samen met het Nederlands Expertise Centrum – Exoten. Steeds duidelijker wordt het dat voor het ontwikkelen van duurzame maatregelen het gehele landschap in beschouwing moet worden genomen, de koppeling van landschapsecologische processen en de fauna-ontwikkeling is een integratiestap die nu voor de deur staat.

Nieuwe thema's worden steeds opgepakt met de beheerders. Het koppelen van beheerkennis en het ontwikkelen van oplossingen door onderzoek moeten hand in hand gaan. Alleen dan ontstaan effectieve en efficiënte nieuwe maatregelen. Om daadwerkelijk te komen tot nieuwe inzichten en daarmee beheerders en

beleidsmakers te voeden is het nodig dat er bewezen effecten zijn. Dat maakt de kans op succes groter, is duurzamer en is (op lange termijn) kosten-effectief.

Veel vernieuwend onderzoek wordt uitgevoerd in samenwerking met andere disciplines en andere organisaties. Daarvoor worden er steeds nieuwe en aanvullende expertises in de projecten samengebracht, met vaak innovatieve resultaten en oplossingen tot gevolg. Een voorbeeld hiervan is inzicht in de snelheid waarmee basen uit de minerale bodem verdwijnen onder invloed van de zure depositie door betrokkenheid van een mineraloog.

Er zijn de afgelopen periode veel discussies over de achteruitgang van de ongewervelde fauna, er worden veel suggesties gedaan over mogelijke oorzaken. Via dit themanummer wordt de laatste stand van kennis gebundeld over de kennis die de afgelopen 25 jaar is verzameld over veranderingen in voedselkwaliteit en voedselbeschikbaarheid. In dit themanummer zijn voorbeelden opgenomen van aanpak, methoden en resultaten van het toegepaste faunaonderzoek zoals dat nu plaats vindt.

Dr. P.C. de Hullu
Stichting Bargerveen
Toernooiveld 1, 6525 ED Nijmegen
e.dehullu@science.ru.nl

Dit themanummer is tot stand gekomen mede door financiële steun van Stichting Bargerveen

De redactie van het themanummer bestond uit:
Ella de Hullu (Stichting Bargerveen),
Chris van Turnhout en Theo Verstrael (Sovon),
Bart van Tooren, Isa Schimmel en Piet Schipper (DLN).